

FØRSTE KORINTIERBREV I LYS AV MISJONEN

av

TORBJØRN OSNES

Første Korintierbrev i lys av misjonen. Av Erling Danbolt. Misjonselskapets Forlag. Stavanger 1956. 270 sider. Heftet kr. 26,00. Innb. kr. 32,00.

Det er litt av en begivenhet hos oss når det kommer ut en ny kommentar til et av de nytestamentlige skrifter. Det skjer ikke så ofte nå. Med glede er det derfor vi henleder oppmerksomheten på den nylig utkomne kommentar til Første Korintierbrev av misjonsprest dr. theol. Erling Danbolt. Kommentaren er først og fremst utarbeidet med sikte på undervisningen ved presteskolen på Madagaskar. Men Danbolt har også fått lyst til å gi norske lesere del i det hovedsyn på 1. Kor. han er kommet fram til, og vi takker ham for det. Kommentaren er særlig interessant fordi den representerer noe nytt. Den er ikke av det detaljerte slaget, den legger hovedvekten på de store linjer. Bevisst er vel dette brev heller ikke hos oss belyst ut fra misjonen på en slik måte som det her er gjort.

Vi skal ikke lese lenge før vi merker at vi har for oss *misjonæren*, en som har levet midt i det hedenske miljø. Oppholdet på misjonsmarken har gjort NT og ganske særlig 1. Kor. aktuelt for ham. En misjonær skulle, etter Danbolt, ha ganske bestemte forutsetninger for å kunne tolke dette brev. Han står i samme misjonssituasjon i dag som den gang 1. Kor. ble skrevet og arbeider med de samme problemer. Spørsmålet reiser seg bare om ikke Danbolt i sin iver for å understreke likheten i misjonssituasjonen, blir hindret i virkelig å kunne skildre nettopp den misjonssituasjon Paulus sto overfor. Iallfall savner vi noe av den *religionshistoriske* bakgrunn. Det var nemlig også tendenser i retning av gnostisk libertanisme på denne tid. Påvirkning fra denne synes vi å ane i dette brev. Vi tenker på dem innen menigheten som mente om seg selv at de var «vise», hadde «kunnskap», var «profeter», «åndelige», «fullkomne».

Av de misjonsproblemer som var aktuelle i Korint, er det særlig *akkomodasjonsproblemet* Danbolt har festet seg ved. Uttrykket kommer igjen til stadighet. En misjonær kan stå i fare for å ville akkomodere sin forkynnelse slik til den hedenske tankeverden at den fører like inn i synkretismen. Paulus gjør klart at det ikke er hans mening å ville tillempe seg. Han forkynter «Kristus korsfestet, for jøder et anstøt, for hedninger en

dårskap». Og Paulus vender seg i kap. 3 mot dem som gir en visdom som faktisk kommer til å forvanske evangeliet. Da blir det en *nivellerende akkomodasjon*. I denne sammenheng er det interessant å lese Danbolts utleggelse av 9, 20, et av hovedstedene for misjonsvitenskapen i behandlingen av misjonærens forhold til de hedenske religioner og de hedenske kulturer han står overfor. Det er ofte blitt brukt som belegg for en *utstrakt* akkomodasjon. Slik kan stedet ikke brukes, mener Danbolt. Paulus slår ikke av på evangeliet. «Derfor er det utillatelig å bruke dette sted til hjemmel for nasjonalisering av kristendommen eller synkretisme med hedenske religioner.» At akkomodasjonsproblemet preger en del av 1. Kor. (de fire første kapitler og kapitel 9), er helt klart, men det spørres om ikke Danbolt har forelsket seg slik i uttrykket at det er blitt mer dominerende enn det virkelig er, og at andre problemer er kommet mer i skyggen.

Vi tenker f. eks. på *frigjøringsproblemet*, som også har sin plass i brevet. Det å bli en kristen, betyr å komme inn i en ny sammenheng. Det innebærer å frigjøre seg fra hedenske vaner, forestillinger, fra hedensk umoral. Betyr det også en frigjøring fra de livsforhold en levde i som hedning? Hvorledes skal man forholde seg til dem som ennå ikke helt er frigjort fra sine tidligere vaner og forestillinger? Det er spørsmål som er brennende. Selvsagt behandler jo Danbolt også denne siden under sin fortolkning, men det synes ikke å ha engasjert ham slik som akkomodasjonsproblemet.

Også over *språkproblemet* kaster nåtidens misjonsarbeid lys. Misjonæren er nødt til å bruke ord og uttrykk som tilhørerne kjenner. Slik var det også med Paulus. Det er ikke på slump når Paulus i dette brev til en gresk menighet særskilt omtaler «visdommen» og «kunnskapen» etc. Men det behøver ikke bety at misjonæren blander sammen kristen og hedensk tankegang. Det misjonæren forkynner, er nemlig i den grad i strid med den hedenske tankeverden at de ord han tar opp fra den, rykkes ut av sitt ordmiljø og dermed avstreifes sin gamle betydning. Danbolt taler her om en *skapende tilknytning*. Et liknende forhold har vi for oss i NT, hvor de forskjellige forfattere kan nytte seg av vidt forskjellige uttrykksmåter, alt etter tilhørerne. Enhver som leser sitt NT vil ha nytte av å være oppmerksom på dette. — Nå er ikke denne erkjennelse noe helt nytt. Vi kan f. eks. henvise til et arbeid av Gerhard Kittel, «Religionshistorien och urkristendomen» (Stockholm 1933), hvor liknende synsmåter er fremme. Hos Kittel stilles det for øvrig inn i en noe større religionshistorisk sammenheng.

Danbolt viser også til *bruken av bilder* i misjonsforkynnelsen i dag. Å være klar over denne bruk vil kunne lette forståelsen og tolkningen av vårt brev. I den apostoliske forkynnelse står man visstnok på overgangen fra bilder til begreper. Bildene forkortes til metaforer (billedlige uttrykk)

og blir til slutt rene begreper. Danbolt ser det som en hovedoppgave å føre metaforen tilbake til det bilde som skapte den, for å forstå den rett. Atskillige eksempler på en slik fremgangsmåte finnes, se f. eks. behandlingen av metaforen i *Kristus* (side 26).

Det er åpenbart at Danbolts gjerning som misjonær har virket befruktende på hans innlevelse i 1. Kor.

Men det er ikke bare misjonssituasjonen vi føres inn i gjennom denne kommentar. Danbolt leder oss inn til de *begrepsbilder som bærer hele brevet*. Ofte får vi under lesningen av 1. Kor. følelsen av at det er svært oppstykket. Danbolt viser oss noe annet. I bakgrunnen av brevet står bildet av menigheten som *tempelet* (Guds tempel) og som *legemet med de mange lemmer* (Kristi legeme). Disse begrepsbilder behandles særskilt og ganske omfattende av Danbolt. Under behandlingen av «Kristi legeme» legger Danbolt også ut om formelen i *Kristus*. Over 10 sider vier Danbolt denne formel. Jeg finner dette altfor svært og omfattende når vi tenker på proporsjonene. Denne formel er jo forholdsvis sjelden i 1. Kor., må en vel si. Ganske annerledes fremtredende er den i fangensskapsbrevene. Danbolt må derfor trekke inn en masse stoff fra disse brev, som nok i og for seg er betydningsfullt, men som samtidig hindrer Danbolt i å få fram nettopp det karakteristiske for 1. Kor. All tale om «*livssamfunnet med Kristus*» er ikke slik framme her i dette brev. Henvisningene hentes da gjerne også fra fangensskapsbrevene. Jeg synes Danbolt gjør det hele for vanskelig og innviklet for seg med dette store avsnittet. Men det kan skyldes at Danbolt er blitt så interessert i denne formel at han har måttet slippe seg løs. Det er jo en hel liten avhandling. Det er meget godt stoff, men jeg tror det ville være nyttig å ta skrift for skrift for seg, hvor dette uttrykk forekommer hos Paulus, og undersøke ikke bare dets korrelater, men også dets motsetninger. Et liknende inntrykk får jeg under behandlingen av «Kristi legeme». Det er altfor mye tolket ut fra fangensskapsbrevene, hvor en helt annen forestilling ligger til grunn (Kristus som «hode» og menigheten som «legeme»). Er det her i 1. Kor. først og fremst «*livssamfunnet med Kristus*» Paulus vil ha fram når han kaller menigheten «*Kristi legeme*»?

Ut fra oppdagelsen av de begrepsbilder som bærer brevet, er Danbolt blitt ledet til å se på brevet som *et fast tømret hele*, som om det kunne opereres med en klar og detaljert disposisjon. Intensjonen er verdifull. At de enkelte saker som Paulus tar fram her i brevet, er belyst ut fra et helhetssyn, er sikkert. Men at det er et så sammmentømret hele som disposisjonen gir uttrykk for, stiller jeg spørsmål ved. Den virker ofte svært påtvunget. A sammenlikne dette brev med Galaterbrevet, går vel neppe. Der utfoldes læren om rettferdiggjørelse ved tro alene på en ganske annen måte, så det preger hele brevet. Men at det er et meget prisverdig forsøk som her er gjort, vil jeg ikke nekte.

Eksegesen er sunn, og jeg tror det vil være vel verd både for lek og lærd å arbeide seg gjennom denne kommentar. Den har et sterkt homiletisk preg og er undertiden rene forkynnelsen. Den er derfor lett å lese. Aktuell er den også, den taler om adiafora f. eks., og den vil ha et ord med i laget når det gjelder metoder i misjonsarbeidet. Den er insiterende og inspirerende. Av og til kan den kanskje være noe for personlig. Jeg tenker f. eks. på det som Danbolt skriver på side 90 i forbindelse med 1. Kor. 3, 12—15: «Jeg har selv hørt en kjent lek-forkynner tolke det derhen at det ingen rolle spiller hvordan en lever som kristen, for det er bare troen som frelser, ikke gjerningene.» Slikt burde vel neppe forekomme i en kommentar.

Anmeldelsen er blitt noe lang. Det er fordi boken har fanget meg slik at jeg har fått lyst til å presentere den for leserne. De som er glad i sin Bibel og ønsker å trenge inn i den, vil her ha en god hjelp.